

บทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary)

กล้วยหอม เป็นพืชเศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่มีศักยภาพในการส่งออก โดยเฉพาะตลาดประเทศญี่ปุ่นมีความต้องการสูง และด้วยคุณลักษณะของกล้วยหอมพันธุ์แท้ ที่มีน้ำหนักรวมสูง ซึ่งลักษณะของกล้วยแต่ละลูกที่เรียงตัวกันอยู่ในหวีอย่างสวยงาม สีสวย รสชาติดี มีกลิ่นหอม นำรับประทาน อีกทั้งกล้วยหอมของไทยมีความปลอดภัย ไร้สารเคมีและสารพิษตกค้างปนเปื้อน ทำให้กล้วยหอมของไทยได้รับความนิยมและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคในตลาดประเทศญี่ปุ่น ซึ่งนับวันแนวโน้มความต้องการของตลาดยิ่งเพิ่มสูงขึ้น

ในพื้นที่ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีหลายพื้นที่ซึ่งมีศักยภาพในการปลูกและผลิตกล้วยหอม มีการปลูกกล้วยหอมในหลายแห่งหลายอำเภอเช่นในพื้นที่ของอำเภอนาตาล อำเภอบ้านนาสาร อำเภอบ้านนาเดิม และอำเภอดอนสัก แต่การเพาะปลูกยังไม่ค่อยได้รับความนิยมกันมากนัก ทั้งที่กล้วยหอมเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีอนาคต ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะเข้าไปศึกษาวิจัยสภาพการผลิตและรูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานกล้วยหอมของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ว่ามีสภาพการผลิตอย่างไร มีรูปแบบในการจัดการห่วงโซ่อุปทานอย่างไร เพื่อที่จะใช้เป็นฐานข้อมูลในการผลักดันให้กล้วยหอมกลายเป็นพืชเศรษฐกิจตัวใหม่ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยเลือกพื้นที่อำเภอบ้านนาสารเป็นพื้นที่สำหรับใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เนื่องจากมีการรวมกลุ่มในการผลิตและมีปริมาณผลผลิตที่มากกว่าพื้นที่ผลิตอื่นๆ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการห่วงโซ่อุปทานกล้วยหอมปลอดสารพิษของจังหวัดสุราษฎร์ธานี : กรณีศึกษาอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของระบบการปลูก กระบวนการผลิต และการตลาดกล้วยหอมปลอดสารพิษของจังหวัดสุราษฎร์ธานี รวมถึงเพื่อกำหนดรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการห่วงโซ่อุปทานกล้วยหอมปลอดสารพิษของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ใช้การเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมดที่เป็นเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยหอมในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 38 คน โดยใช้แบบสอบถาม และใช้การจัดประชุมกลุ่มย่อย ผลการศึกษา พบว่าโดยส่วนใหญ่แล้วเกษตรกรมีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี ประกอบอาชีพทำสวนยางพาราเป็นหลัก และมีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาทต่อเดือน ในการเพาะปลูกกล้วยหอมเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับคำแนะนำการเพาะปลูกจากสหกรณ์การเกษตรบ้านนาสารเป็นหลัก และมีประสบการณ์ในการเพาะปลูกน้อย คือ อยู่ในช่วง 1 - 2 ปีเท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่จะมีพื้นที่การ

เพาะปลูกน้อยกว่า 3 ไร่ และใช้เงินทุนของตนเองในการผลิต ส่วนพันธุ์กล้วยหอมที่ใช้ในการเพาะปลูก ส่วนใหญ่จะใช้พันธุ์กล้วยหอมทองพันธุ์ก้านดำ ซึ่งซื้อมาจากพ่อค้าในราคาระหว่าง 7-9 บาท ต่อหน่อ และจำนวนหน่อที่ใช้ในการเพาะปลูก ส่วนใหญ่จะใช้หน่อพันธุ์กล้วยหอมต่อ 1 ไร่ จำนวน 100 – 200 หน่อ สำหรับปริมาณการผลิตกล้วยหอม พบว่า โดยเฉลี่ยแล้วจะมีปริมาณการผลิตกล้วยหอมเฉลี่ย 179.39 กก.ต่อการตัดหนึ่งครั้งต่อพื้นที่ 1 ไร่ ช่องทางในการจัดจำหน่ายเกษตรกรจะจำหน่ายโดยการขายส่งไปยังสหกรณ์เป็นหลัก ส่วนรูปแบบของการกำหนดราคาและชำระเงิน ส่วนใหญ่ใช้การกำหนดราคาโดยวิธีการตกลงราคาระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายเป็นหลักและมีการชำระโดยใช้เงินสดและมีการทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

ในส่วนความคิดเห็นของเกษตรกรที่ต้องการให้มีการช่วยเหลือและอุปสรรคในการเพาะปลูกกล้วยหอม จากการวิจัยพบว่าเกษตรกรเกือบทั้งหมดสามารถดำเนินการผลิตเองได้ โดยไม่ต้องการความช่วยเหลือ ยกเว้นแต่เรื่องปัจจัยการผลิตกับเรื่องค่าแรงงานที่สูง และวิเคราะห์ประสิทธิภาพการผลิต โดยใช้สมการการผลิตแบบคobb-ดักลาส (Cobb-Douglas Production function) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเพาะปลูกกล้วยหอมปลอดสารพิษ คือ ประสิทธิภาพในการเพาะปลูก พื้นที่เพาะปลูก และแรงงาน ซึ่งมีความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกันกับปริมาณกล้วยหอมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญ 0.01 ส่วนค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงที่ใช้ในการเพาะปลูก และระยะทางการให้น้ำกับกล้วยหอม มีความสัมพันธ์ทิศทางตรงกันข้ามกับปริมาณกล้วยหอมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญ 0.01

ส่วนการศึกษาระบบโลจิสติกส์ของกล้วยหอม ผลผลิตที่ผลิตได้ของกลุ่มเกษตรกรร้อยละ 95 % สามารถใช้เพื่อการส่งออก เพราะเป็นกล้วยหอมที่มีคุณภาพ ซึ่งได้ผ่านกระบวนการคัดเกรดผ่านเกณฑ์ที่กำหนดในการส่งออกแล้ว ส่วนที่เหลืออีก 5% จะขายภายในประเทศ ในการจัดจำหน่ายมีการดำเนินการโดยมีการรวบรวมผลผลิตกล้วยหอมผ่านสหกรณ์การเกษตรอำเภอบ้านนาสาร จากนั้นส่งผลผลิตจำนวนดังกล่าวยังแหล่งรวบรวมและบรรจุสินค้าไปยังสหกรณ์การเกษตรอำเภอละแม จังหวัดชุมพร เพื่อเตรียมบรรจุกล้วยหอมให้พร้อมส่งไปยังตลาดปลายทาง โดยที่สินค้าทั้งหมดจะส่งไปยังบริษัทเพื่อดำเนินการด้านเอกสาร และพิธีการศุลกากรเพื่อการส่งออกโดยทางเรือไปยังประเทศญี่ปุ่น

จากการประชุมกลุ่มร่วมกับเกษตรกรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อสรุปหารูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการโซ่อุปทานกล้วยหอมปลอดสารพิษ กรณีอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ข้อสรุป

ถึงรูปแบบการจัดการว่าควรที่จะดำเนินการผลิตโดยให้ทุกกิจกรรมผ่านทางสหกรณ์การเกษตร เพื่อลดต้นทุนการผลิต การควบคุมคุณภาพ การควบคุมปริมาณการผลิต การเพิ่มอำนาจในการต่อรอง ไม่ว่าจะเป็นการจัดหาปัจจัยการผลิต การขายผลผลิตและการติดต่อซื้อขาย และมีข้อเสนอแนะจากการวิจัย คือ ภาครัฐควรที่จะให้ความรู้ในด้านการผลิต โดยเฉพาะในเรื่องของการลดต้นทุนด้านการผลิต เนื่องจากต้องมีค่าใช้จ่ายในการผลิตค่อนข้างสูง ควรที่จะให้ความรู้ในการผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพ และรูปแบบในการผลิตใหม่ๆ รวมถึงควรที่จะปรับรูปแบบในการขนส่งให้มีต้นทุนต่ำลง โดยให้รวบรวมการผลิตให้มีจำนวนมากเพียงพอ เพื่อให้มีอำนาจต่อรองในการลดต้นทุนการขนส่งจากสหกรณ์ และควรที่จะส่งเสริมการผลิตเพื่อการบริโภคภายในจังหวัดมากขึ้น เพื่อลดความเสี่ยงในเรื่องภาวะทางเศรษฐกิจต่างประเทศถดถอย และควรหาแนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรให้มากยิ่งขึ้น แต่ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยไม่ได้ศึกษาถึงรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการห่วงโซ่อุปทานกล้วยหอมในแต่ละส่วน แต่ศึกษาเป็นภาพรวมของห่วงโซ่อุปทานกล้วยหอมทั้งหมด ซึ่งจากผลการวิจัยที่ได้ศึกษาสามารถใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนการผลิตและการวางแผนนโยบายส่งเสริมการผลิตของภาครัฐและใช้จัดการการผลิตกล้วยหอมได้อย่างครบวงจร อันจะทำให้สามารถขับเคลื่อนการผลิตกล้วยหอมเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีอนาคตตัวใหม่ ซึ่งจะส่งผลให้เกษตรกรมีทางเลือกในการผลิตมากขึ้นและทำให้คุณภาพชีวิตของเกษตรกรไทยยกระดับมากขึ้น